

Šventinis kostiumas: galvosūkis abiem pusėms ir ar tikrai paskutinėje vietoje?

Kvietimo į renginį apačioje, kamputyje, įvardytas kostiumas (vad. aprangos kodas, angl. dress code) atrodo tarsi būtų paskutinėje vietoje. Tačiau ar tikrai?

Šventinis laikotarpis – puiki proga kalbėti apie šventinę aprangą. Gruodžio mėnesį gausu renginių – vieni kviečia, kiti kviečiami. Nesu protokolo ekspertas, tačiau į kviestinius renginius einu, taigi tenka domėtis įvairiais kostiumo tipais, o tai, ką skrupulingai surankiojau iš patikimų protokolo žinovų raštų, susistemines pateikiu jums. Kadangi esu mokslininkas ir dėstytojas, atrinktus šaltinius tikrinu atsakingai, kritiškai, konsultavausi su žinovais.

Peržvelgęs tai, kas tinka mūsų regionui, galėčiau išskirti vieną knygą, kurioje tyrinėjami kostiumai. Tai protokolo eksperto, Lenkijos Respublikos ambasadoriaus, p. Tomaszo Orłowskio veikalas „Diplomatinis protokolas.

Ceremonialas ir etiketas“ (Vilnius, 2013), kurio vertimu į lietuvių kalbą pasirūpino ir deramus pavyzdžius iš Lietuvos realijų pateikė Lietuvos Respublikos ambasadorė p. Halina Kobeckaitė. Šio autoriaus veikalas pasitarnavo daugiausia aptariant oficialų kostiumą. Apie šventinę ir kasdienę aprangą papildomai informacijos ieškojau Bernhardo Roetzelio leidinyje „Džentelmenai. Nesenstantis mados vadovas“ (*Gentleman. A Timeless Guide to Fashion*, Potsdamas, 2009). Už moterų aprangos kodų patarimus ir konsultacijas dėkoju p. Jolantai Mikalajūnienei. Taigi, visa, ką rasite šiame straipsnyje, patikrinta protokolo ekspertų, tu, kurie kasdien susiduria su kostiumų galvosūkiu.

Šįsyk kalbėsime tik apie vakaro susibūrimus, kurių kvietimuose įrašyta „kostiumas“, nes šis aprangos kodas paprastai taikomas renginiams, vykstantiems po šeštos valandos. Tačiau jei kviečiantysis kostiumo pobūdį nurodo dienos renginiui, jo reikia paisyti ir gerbti šeiminką. Kodėl? Nes sėkmingas renginys – tai visuma. Todėl svarbi tiek jo vieta, tiek laikas, tiek maistas, tiek stalo puošyba, tiek aptarnavimas, tiek muzika, tiek aibė kitų didžiosios „sėkmingos šventės“ dėlionės monadų, tarp kurių, be abejo, yra ir svečių apranga. Kvietime nurodytas kostiumo tipas nurodo šventės svarbą, todėl abi pusės, tiek šeiminkas, tiek svečias, turi rimtai jį apsvarstyti.

ŠEIMININKO (ORGANIZATORIAUS) ATSAKOMYBĖ: TINKAMO KOSTIUMO NURODYMAS

Jeigu jūs esate šeiminkas ir sukate galvą, kokį kostiumą įrašyti kvietime, – labai gerai. Galvą sukuti reikia, nes tai svarbu. Didysis šeiminko galvosūkis – kaip parinkti aprangos kodą, susijęs su daugybe aplinkybių. Prieš nurodant kostiumą, reikėtų įvertinti tris dalykus: progą, vietą ir laiką. Jeigu renginys vyksta darbo dieną, galbūt vertėtų apsvarstyti galimybę nurodyti ne vieną, o kelis kostiumus ir juos įrašyti hierarchijos tvarka. Antai, jei renginys vyks darbo dieną, 18 val., tikėtina, kad kviečiamasis galbūt ateis po darbo, tuomet verčiau numatyti kelis variantus, pvz., „smokingas / tamsūs kostiumas su kaklaraiščiu / kostiumas su kaklaraiščiu“ (*black tie preferred / dark suit / lounge suit*). Panašiai galima suformuluoti nurodant ir aukščiausios formos kostiumą: „frakas / smokingas / tautinis kostiumas“ (*white tie preferred / black tie / national dress*). Šiais atvejais renginio dalyviui suteikiama galimybė pasirinkti pačiam vieną iš galimų variantų, tačiau pirmenybė turėtų būti teikiama pirmam nurodytam aprangos kodui.

Marius DARAŠKEVIČIUS,
menotyros doktorantas (LKI)

Anksčiau tamsūs kostiumai ir ilgos suknelės buvo nešiojami tik nuo 18 val., o šiandien vis dažniau šis laikas porą valandų pavėlinimas. Nors oficiali vakarinė apranga gana griežta, tačiau net ir čia yra tam tikros įvairovės. Pavyzdžiui, jei kuriamas ypatingas vakaras ir jo šeiminkai tikisi, kad smokingais vilkinčių vyrų ponios pasipuoš ilgomis suknelėmis, jiems gali tekti nusivilti, nes kvietime nurodė „smokingas“ (*black tie*). Todėl rekomenduotina papildomai įrašyti „ilga suknelė“ (smokingas, ilga suknelė / *black tie, evening gown*). Taip pat derėtų nurodyti, ar pageidaujama „kūrybiškos juodos peteliškės“ (*creative black tie*). Skamba painiai? Taip ir yra, todėl pradėkime nuo pradžių.

SVEČIO ATSAKOMYBĖ: KAS SLEPIASI PO PAINIOMIS KOSTIUMO ŠIFRUOTĖMIS?

Šventės šeiminkai, organizatoriai neabejotinai tikisi svečių aprangos, derančios prie kuriamos renginio visumos, o kvietime įvardytas kostiumas svečiui teikia aiškumo. Toliau aptarsime pagrindinius šventinius kostiumus – nuo kasdieniškiausio iki šventišiausio. Pradėkime nuo paprasčiausios aprangos, su kuria padoru pasirodyti svečiuose. ▶

Kostiumų tipų įvardijimai kvietimuose skirtingomis kalbomis ir iškilmingumo lygis

IŠKILMINGUMO LYGIS	LIETUVIŲ K.	ANGLŲ K.	PRANCŪZŲ K.
★★★★★ OFICIALUS KOSTIUMAS pranc. <i>tenue de soirée, tenue de cérémonie</i> , angl. <i>formal wears, dress</i>	Frakas Švarkas „kregždutė“	<i>White tie</i> <i>Morning coat</i>	<i>Cravate blanche</i> <i>Jaquette</i>
★★★★ TARPINIS KOSTIUMAS pranc. <i>tenue d'après-midi</i> , angl. <i>semi-formal wears, dress</i>	Smokingas Kūrybiška juoda peteliškė	<i>Black tie</i> <i>Creative black tie</i> , <i>Hollywood black tie</i>	<i>Cravate noir</i>
★★★ NEOFICIALUS KOSTIUMAS pranc. <i>tenue de ville</i> , angl. <i>informal wears, dress</i>	Tamsūs kostiumas (arba kokteilis*)	<i>Dark suit</i>	<i>Complet sombre</i>
★★ VERSLO KOSTIUMAS ** angl. <i>business dress</i>	Kostiumas ir kaklaraištis	<i>Lounge suit</i> , <i>business dress</i>	<i>Complet et cravate</i>
★	Paprastas verslo drabužis, šventinė kasdienė	<i>Business casual, smart casual</i>	

* Šis įvardijimas gali sukelti painiavą, todėl geriau jo vengti ir vartoti „tamsūs kostiumas“.

** Verslo drabužis gali būti dvejopas – kaip kostiumas su kaklaraiščiu (atitinka neoficialų kostiumą) arba paprastas verslo drabužis bei šventinė kasdienė apranga.

PASTABA: visų kitų įvardijimų kvietime geriau vengti (pvz., „šventinis“, „demokratiškas“, „vasariškas“), kad ir kokie kūrybiški jie būtų. Nebent tai būtų karnavalas.

„Tinkamas drabužis turi būti toks natūralus, kad niekas nekreiptų į jį dėmesio“, – teigė George'as Bryanas Brummelis.

ŠVENTINĖ KASDIENĖ (SMART CASUAL)

Daugelis šios aprangos elementų kilę iš aristokratiškos laisvalaikio ar karinės aprangos. Pavyzdžiui, jodinėjimo, medžioklės ar jūreivystės, todėl šis kostiumas yra neoficialus. Tačiau tokiame kvietime kartu nurodoma, kad tikimasi puošnumo. Nors *casual* reiškia „paprastas“, taip apibrėžiant drabužį pirmiausia pabrėžiama tik laisvesnė, o ne nerūpestinga aprangos forma. Šventinis kasdienis kostiumas paprastai dėvimas po darbo, todėl yra spalvingesnis, margesnis, labiau pabrėžiantis mados tendencijas nei verslo kasdienis (*business casual*) kostiumas, kuris skiriasi nuo šventinio kasdienio tuo, kad skirtas dėvėti darbe, taigi yra santūresnis, konservatyvesnis.

VYRUI. Šis vyrų aprangos ansamblis susideda iš švarko ir kelnų, kurių spalva skiriasi (dėvimas ne kostiumas). Švarkų gali būti keli tipai: įvairūs sportiniai (*sports jacket*) arba tamsiai mėlynas bleizeris (*navy blue blazer*). Terminas „sportinis švarkas“ žymi, jog jo kilmė susijusi su medžiokle ir jodinėjimu, o bleizerio pirmtakai – jūrininkų, jachtininkų bei irklavimo klubų švarkai. Siekiant oficialiausio derinio, prie sportinio švarko arba bleizerio (klasikinis yra tamsiai mėlynas, su 6 auksuotos bronzos sagomis, dvieji) derinamos pilkos vilnos, flanelės kelnės (*grey flannel trouser*) ar kavalerijos tvilo (*cavalry twill*) kelnės. Mažiau oficialios yra kordinio velveto (*corduroy*) ir moleskininės (*moleskin*) kelnės. Činai (*chinos, khaki*) ir džinsai yra kasdieniškiausios kelnės, tačiau gali būti mūvimos, jei proga tinkama. Šortai verslo ir profesinėje aplinkoje nedėvimi jokių atveju. Kaklaraištis prie šio aprangos tipo galimas, bet nėra būtinas. Be marškinių gali būti vilkimi ir polo marškinėliai.

MOTERIAI. Moteriškas šventinis kasdienis kostiumas yra ganėtinai laisvas, leidžiantis apsirengti tiek kasdieniškai, tiek puošniai vienu metu. Moteris pagal šį aprangos kodą gali vilkėti elegantiškus kostiumėlius su sijonais ar su kelnėmis. Taip pat nebus nusižengta šio aprangos kodo taisyklėms, jei moteris mūvės tvarkingus, klasikinius džinsus, priderintus prie puošnios palaidinės ar švarkelio. Puikią išvaizdą gali sukurti megztas ar laisvas švarkas ir puošnios kelnės bei ilgas ar trumpas tiesus sijonas. Tačiau privaloma laikytis dalykinės aprangos reikalavimų.

Aistės Gurevičiūtės piešiniai

Šventinė kasdienė. Trumpai:

JAM

- sportiniai švarkai
- tamsiai mėlynas bleizeris
- pilkos vilnos arba flanelės kelnės, kavalerijos tvilo kelnės, kordinio velveto kelnės, moleskininės kelnės
- činai
- klasikiniai džinsai
- marškiniai
- polo marškinėliai
- kojines derinamas prie kelnų
- oksfordai, derbiai, monkai, loaferiai, denio batai ir kt.

JAI

- švarkelis
- megztas ar laisvas švarkas
- puošni palaidinė
- ilgas ar trumpas tiesus sijonas
- puošnios kelnės
- klasikiniai džinsai
- plokščiapadžiai bateliai arba aukštakulniai

„Jeigu moteris blogai apsirengusi, visi pastebės jos suknelę. Jeigu suknelė bus labai gera, visi matys tik moterį“, – tvirtino Coco Chanel.

KOSTIUMAS IR KAKLARAIŠTIS (LOUNGE SUIT / COMPLET ET CRAVATE)

Nors ir kaip atrodytų keista, vienodo audinio kostiumas (švarkas ir kelnės) susiformavo gana neseniai – tik XIX a., ir tai buvo apranga, skirta kasdienai. Galiausiai naujai atsiradusi eilutė visiškai išstūmė surdutą iš dienos dėvėsenos ir tapo įprasta apranga darbe. Tokia ji išliko ir šiandien.

VYRAS. Šio kostiumo apibūdinimas „kostiumas ir kaklaraištis“ (angl. *lounge suit*, pranc. *complet et cravate*) tiesiogiai nusako, kas turi būti dėvima, tačiau kostiumas gali būti įvairus, o kasdieniškumo ir šventiškumo lygį perteikia audinys, spalva, raštai ir modelis. Kuo kostiumo audinys tamsesnis ir turi mažiau raštų, tuo jis yra oficialesnis, ir atvirkščiai. Kuo kostiumas paprastesnio modelio, tuo oficialesnis. Ir atvirkščiai. Kaklaraištis būtinas, prie jo gali būti derinama šilkinė fantazija, tačiau svarbu, kad jų raštai nesutaptų. Po šeštos valandos vakaro rudų batų avėti nederėtų, o juodų batų modeliui taip galioja paprastumo taisyklės – *less is more*. Saugiausia rinktis oksfordų tipo modelius. Jie gali būti puošti perforuotos odos ornamentais (*full brogues*, *half brogues*, *quarter brogues*), kurių gausa arba mažumas taip pat sietinas su oficialumo lygiu – kuo daugiau puošybos, tuo mažiau oficialumo.

Šioje vietoje nesusilaikysiu nuo asmeninio komentaro. Kaklaraiščiai išeina iš mados, šio aksesuaro svarba menksta, ir tik laikas parodys, ar jis visiškai išnyks, ar išliks. Vis dėlto šventiniam vakarui kaklaraiščio atsisakyti nerekomenduočiau.

MOTERIS. Trumpa suknelė arba kostiumėlis su sijonu (angl. *daytime short dress* arba *knee-length dress*, pranc. *robe courte, tailleur*). Apibūdinimą „trumpa suknelė“ reikia suprasti ne tiesiogiai, o kaip ilgos priešingybę. Paprastai ji siekia kelius. Dažnai moterys renkasi dviejų dalių kostiumėlį (angl. *pantsuit*, pranc. *tailleur-pantolons*). Jeigu priėmimas vyksta sode, neoficialių moterų drabužių gali papildyti pirštinės ir skrybėlė, tačiau po 17 val. ji jau nebetinka.

Kostiumas ir kaklaraištis. Trumpai:

JAM

- dviejų arba trijų dalių vienaeilis ar dveilinis kostiumas
- marškiniai
- kaklaraištis
- šilkinė fantazija
- puskojinės, priderintos prie kostiumo
- oksfordai, derbiai (spalva derinama prie kostiumo)

JAI

- trumpa suknelė (siekia kelius)
- kostiumėlis su sijonu
- kostiumėlis su kelnėmis
- pirštinės
- skrybėlė
- plokščiapadžiai bateliai arba aukštakulniai

Apibūdinimą „trumpa suknelė“ reikia suprasti ne tiesiogiai, o kaip ilgos priešingybę. Paprastai ji siekia kelius.

Tamsus kostiumas. Trumpai:

JAM

- tamsios spalvos (tamsiai mėlynas arba tamsiai pilkas) dviejų ar trijų dalių vienaeilis ar dveiilis kostiumas
- balti marškiniai
- kaklaraištis
- šilkinė fantazija
- puskojinės derinamos prie kostiumo
- juodi oksfordų tipo batai

JAI

- trumpa suknelė (siekia kelius)
- kostiumėlis su sijonu
- kostiumėlis su kelnėmis
- plokščiapadžiai bateliai arba aukštakulniai

SVARBU! Pasiūta iš plonesnio, ryškesnės spalvos, kartais net šilkinio, audinio ir yra kitokio kirpimo, pvz., su didesne iškirpte ir platesnėmis, laisvesnėmis kelnėmis.

Aistės Gurevičiūtės piešiniai

IŠSKIRTINĖ
BALTOJI
CEILONO
ARBATA
„SILVER TIPS“

NAUJIENA

TAMSUS KOSTIUMAS (DARK SUIT / COMPLET SOMBRE)

VYRAS. Tamsus kostiumas (angl. *dark suit*, pranc. *complet sombre*) ir reiškia, kad turi būti vilkima tamsios spalvos, t. y. tamsiai mėlyna arba tamsiai pilka (rečiau juoda), eilutė su baltais marškiniais ir kaklaraiščiu. Kuo kostiumo audinys tamsesnis ir mažiau raštuotas, tuo jis oficialesnis.

MOTERIS. Trumpa kokteilinė suknelė (angl. *short cocktail dress arba afternoon dress, suit*, pranc. *robe d'après-midi*) arba kostiumėlis su sijonu ir kelnėmis. Kokteilinė suknelė arba kostiumėlis nuo anksčiau aptarto (žr. *Kostiumas ir kaklaraištis. Moteris*) skiriasi tuo, kad būna pasiūtas iš plonesnio, kartais net šilkinio, ryškesnės spalvos audinio ir yra kitokio kirpimo, pvz., su didesne iškirpte ir platesnėmis, laisvesnėmis kelnėmis.

SMOKINGAS (BLACK TIE / CRAVATE NOIR)

Smokingo istorijos pradžia buvo intriguojanti. XIX a. antroje pusėje, kai Anglijoje pradėjo formuotis šis kostiumo tipas, tai buvo neformali apranga, kurios vyrams dėvėti moterų akivaizdoje netgi nederėjo. Ji buvo skirta vyriškai kompanijai. Tačiau jau XX a. pradžioje šis kostiumo tipas tapo vis dažnesniu frako pakaitalu, tinkančiu vakarienei. Po Antrojo pasaulinio karo smokingas tapo jau tik proginium kostiumu, toks jis išliko iki šių dienų – pagrindinis vakarinis kostiumas.

VYRAS. Smokingas, vadinamasis pietų drabužis, arba juoda peteliškė (angl. *dinner jacket, tuxedo, black tie*, pranc. *cravate noir*). Vilkimas tik vakare ir niekada dieną. Susideda iš vienaeilio ar dveilio juodo švarko atlasiniais atlapais ir juodų kelnų su atlasine juoste. Ryšima šilkinė, dažniausia juoda, ispaniška juosmens juosta arba dėvima šilkinė liemenė. Dvieiliam smokingui šių priedų nereikia. Baltų marškinių apykaklė gali būti aukšta, priekis klostytas, su paslėptomis sagomis ar juodais kauliniais segtukais, prie jų – šviežiai užrišta juoda peteliškė (ji gali būti tos pačios spalvos kaip ispaniškas juosmens juosta, bet ne balta). Prie smokingo tinka baltos petnešos, juodos puskojinės ir juodi lakuoti batai.

Kūrybiška juoda peteliškė (angl. *creative black tie, Hollywood black tie*). Tai yra oficialios vakarinės aprangos variacija. Paprasčiausias ir veiksmingiausias būdas ją pagyvinti – nespalvotam smokingo ansambliui suteikti šiek tiek spalvų. Saugiausia tai daryti keičiant ispaniškos liemens juostos arba liemenės spalvą (viena spalva, ne daugiau, tarkim, bordinė, karališkoji mėlyna, tabako ar butelio žalia, vengti ryškiai geltonų, oranžinių arba avokadų žalumo tonų). Svarbu atsiminti, kad smokingas vis dar yra šio aprangos kodo esmė. Reikia dėvėti ir kūrybiškai interpretuoti smokingą, o ne kostiumą. Turi išlikti ir peteliškė, kaklaraištis neryšimas.

MOTERIS. Moteris šalia smokingu apsirengusio vyro gali vilkėti trumpą kokteilinę arba ilgą suknelę. Kokteilinė nuo trumpos skiriasi tuo, kad yra iškilmingesnė ir elegantiškesnė, todėl labiau tinka prie vyriško smokingo. Klasikinė kokteilinė suknelė – tai garsioji trumpa juoda su-

Smokingas. Trumpai:

JAM

- vienaeilis ar dveilis juodas švarkas atlasiniais atlapais ir juodos kelnės su atlasine juoste
- šilkinė ispaniškoji juosmens juosta arba šilkinė liemenė
- marškiniai pastandintu liemeniu ir aukšta apykakle (su paslėptomis sagomis ar juodais kauliniais segtukais)
- juoda peteliškė dera su baltomis petnešomis
- juodos puskojinės
- juodi lakuoti (bet nebūtinai) batai

JAI

- kokteilinė suknelė (žemiau kelių iki pusės blauzdos)
- ilga suknelė
- atlasiniai plokščiapadžiai bateliai arba aukštakulniai puošnesni ir prabangesni papuošalai

SVARBUI! Kokteilinė nuo trumpos skiriasi tuo, kad yra iškilmingesnė ir elegantiškesnė, gali būti ir ryškesnių spalvų, su auksiniu ar sidabrinu blizgesiu, įmantraus dizaino ar išskirtinio audinio.

Kūrybiška juoda peteliškė yra oficialios vakarinės aprangos variacija, todėl tradicinę ispanišką juosmens juostą galima drąsiai keisti kontušine (Slucko) juosta.*

knelė (angl. *little black dress*, pranc. *petite robe noire*). Juoda spalva yra universali popietinėms ir vakarinėms progoms. Tačiau kokteilinė suknelė gali būti ir ryškesnių atspalvių, su auksiniu ar sidabrinu blizgesiu. Svarbu įsiminti, jog *black tie* kokteilinė suknelė privalo būti midi ilgio, t. y. žemiau kelių, iki pusės blauzdos, įmantraus dizaino ar išskirtinio audinio. Prie jos dera puošnesni ir prabangesni papuošalai.

Ilga suknelė (angl. *evening gown*, pranc. *robe de soirée*) kaip smokingo atitikmuo rečiau dėvima. Sprendimą pasirinkti ilgą suknelę, kai tai nepažymėta greta *black tie* (pvz., *black tie, evening gown*), lemia renginio iškilmingumas. Tokiu atveju dama puošiasi elegantiška, ilga vakarine suknele, nebūtinai juoda. Tinka įvairių brangakmenių – rubinų, smaragdų, safyrų, ametistų – tonai bei neutrali paletė: grafito, sidabro, balti, aukso ar šokoladiniai atspalviai. Audiniai – gerai krintantys (šilkas, šifonas, satinas, atlasas) arba skulptūriški (tafta, organza, indiškasis šantungo šilkas bei aksomas, veliūras). Vienspalviai audiniai visada atrodo prabangiau. *Black tie* vakarui patartina vengti sintetinio (poliesterinio) pluošto tamprų ar, priešingai – suknelių „tortų“ bei pernelyg apnuoginančių, vulgarių apdarų. Prie ilgos suknelės nereikia ypatingų papuošalų ar pirštinių – jie būtini prie balinės suknišios. Papuošalai – nebūtinai klasikiniai, bet skoningi. Daugelyje aprangos kodų šifruojančių ekspertų siūlo tik aukštakulnius batelius *black tie* renginiui. Tačiau ištaigingi, siuvinėti atlasiniai plokščiapadžiai batukai po ilgu sijonu ar suknie atrodoys ne prasčiau nei aukštakulniai. Jei renkatės aukštakulnius, geriau stiletai – plonapadžiai, plonakulniai bateliai arba basutės. Galima kūrybiška vakarinės suknelės alternatyva – puošnus komplektas – korsetas, prašmatni palaidinė ar švarkas ir ilgas sijonas. Ir dar, nepamirškime, kad yra moteriškų smokingų.

Black tie suknelė – nebūtinai juoda. Tinka įvairių brangakmenių – rubinų, smaragdų, safyrų, ametistų – tonai.

Kūrybiška juoda peteliškė. Trumpai:

JAM

- vienaeilis ar dvieilis juodas švarkas atlasiniais atlapais ir juodos kelnės su atlasine juoste
- balti marškiniai pastandintu liemeniu ir aukšta apykakle (su paslėptomis sagomis ar juodais kauliniais segtukais)
- spalvota šilkinė ispaniškoji juosmens juosta (gali būti kontušinė, arba Slucko, juosta*) ar šilkinė liemenė
- peteliškė (gali būti spalvota ir priderinta prie juostos, bet ne balta)
- dera baltos petnešos
- juodos puskojinės
- juodi lakuoti (bet nebūtinai) batai

JAI

- vakarinės suknelės alternatyva – korsetas, prašmatni palaidinė,
- švarkelis ir ilgas sijonas
- yra ir moteriškų smokingų...

* Kontušinė juosta – tai puošni juosta, kuria XVII–XVIII a. (kartais XIX a.) Abiejų Tautų Respublikos kilmingieji bei žymesni miestelėnai susijuosdavo išėiginį kontušą arba žiponą. Žymiausia buvo Radvilų Slucko (miestas dab. Baltarusijoje) manufaktūra.

FRAKAS (*WHITE TIE, CRAVATE BLANCHE*)

Šios aukščiausios šiandienės vakarinės aprangos ištakų reikėtų ieškoti XVIII a. pabaigoje. Tuo pačiu metu, kai Vilniuje buvo statoma klasicistinė santūrių formų ir spalvų rotušė ir katedra, pradėjo formuotis du aukščiausios kategorijos kostiumai tipai – vakaro ir dienos frakas bei švarkas „kregždutė“ – jie išliko iki šių dienų. Ankstesnius „versalietiškus“ spalvingus, gausiai dekoruotus kostiumus pakeitė griežto kirpimo santūrių spalvų eilutės.

Galiausiai, XIX a. viduryje, vakarinis frakas tapo „juodai baltas“. Tačiau kasdienis frako naudojimas Europoje skyrėsi, antai Anglijoje fraką buvo įprasta dėvėti per kiekvieną (!) vakarienę (namuose!), o Vidurio ir Rytų Europoje frakas buvo proginis kostiumas. XX a. pradžioje fraką, kaip kasdienę (ar proginę) aprangą ėmė stumti smokingas, tačiau jis iki šiol tebėra formaliausias vakarinis apdaras, skirtas svarbiausioms progoms.

Svarsčiau, ar verta apie fraką rašyti, nes nevalstybinių švenčių metu šis kostiumas dėvimas ypač retai. Tačiau dėvimas. Prisiminęs gero bičiulio, garbaus profesoriaus šeimą, kurios vyrai kasmet per Kūčių vakarienę vilki frakus, vis dėlto nusprendžiau parašyti, nes esu įsitikinęs, kad tokių šeimų yra ir daugiau. Jei per Kūčių vakarienę jūsų šeimos vyrai dar nesidabina fraku, gal nuo šių metų tai taps ir jūsų šeimos tradicija.

VYRAS. Vyriška vakarinė oficiali apranga: frakas (angl. *white tie* arba *full dress, tail coat*, pranc. *cravate blanche* arba *habit, queue-de-pie*) susideda iš dvieilio nesusegamo, priekyje aukštai iškirpto švarko, kurio skvernai nugaroje siekia pakinklius. Frako atlapai būna šilkiniai arba atlasiniai, o kelnės papuoštos šilkinėmis juostelėmis. Prie frako vilkima balta arba sidabrinė liemenė, segtukais, geriausia – perliniais, susegami marškiniai pastandintu liemeniu ir aukšta apykakle, ryšima balta dygsniuota šilkinė peteliškė ir avimi juodi lakuoti batai. Spalvotais frakais ir kitokios spalvos peteliškėmis – gal net sidabrinėmis – puošiasi tik patarnautojai. Batai – lakuotos odos arba vadinamieji „dvaro“ ar „operos“ (*court shoe, pump, opera pump*).

Kitas nuo XVIII a. pabaigos lygiagrečiai formavęsis iškilmingos aprangos variantas – dienis švarkas „kregždutė“ (angl. *morning coat*, pranc. *jaquette*). Jis neturėtų būti painiojamas su fraku. Šis švarkas tebedėvimas Europoje ir šiandien per oficialias priešpietines iškilmes. Daugiau informacijos apie šią aprangą galite rasti straipsnio pradžioje pateiktoje literatūroje.

MOTERIS. Moteriška vakarinė oficiali apranga prie frako, tai ilga, arba balinė, suknelė (angl. *evening gown* arba *long dress*, pranc. *robe de soirée* arba *robe longue*) – tai populiariausias vakarinis moterų drabužis. Tokia suknelė turi būti pasiūta iš itin kokybiškos medžiagos, ant pečių dar užsimetamas nėrinių šalis ar kailinė pelerina. Prie balinės suknelės būtina mūvėti pirštines – trumpas, jei rankovės ilgos, arba iki alkūnių. Pirštines nenusimaunamos nei sveikinantis, nei šokant. Valgant pirštines laikomos ant kelių, tačiau saugiausia – po servetėle. Prie ilgos suknelės turi būti mažytė rankinė, kuri, kaip ir batai, gali būti auksinės ar sidabrinės spalvos.

Aistės Gurevičiūtės piešiniai

Frakas. Trumpai:

JAM

- dveiliis nesusegamas švarkas, kurio skvernai nugaroje siekia pakinklius, ir kelnės su šilkinėmis juostelėmis
- balta arba sidabrinė liemenė
- marškiniai pastandintu liemeniu ir aukšta apykakle (susegami segtukais, geriausia – perliniais)
- balta dygsniuota šilkinė peteliškė
- juodos puskojinės
- juodi lakuoti batai

JAI

- Ilga (balinė) suknelė
- nėrinių šalis ar kailinė pelerina
- ilgos pirštines (trumpas, jei rankovės ilgos, arba iki alkūnių)
- mažytė rankinė (gali būti auksinės ar sidabrinės spalvos)
- bateliai (gali būti auksinės ar sidabrinės spalvos)

■ Taigi, ar tikrai kostiumas yra paskutinėje vietoje? Turbūt taip. Kaip ir maistas per šventinę vakarienę. Nes juk einame į svečius ne pavalgyti, o pabendrauti, ne pasirodyti, o pabūti bendrystėje. Bet tam, kad operos spektaklis įvyktų, labai svarbus net ir ypač retai suskambantis trikampis.

Linkiu harmoningų švenčių!